Έκταση: **34** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **63** χλμ. Κάτοικοι: **2.800 (2011: 3.040)**

Η Πάτμος καθώς και οι Λειψοί, το Αγαθονήσι (Υετούσα), οι Αρκοί, ο Μάραθος και το Χιλιομόδι είναι τα βορειότερα νησιά του συμπλέγματος των Δωδεκανήσων. Όλα με μικρές πεδινές εκτάσεις και χαμηλούς λόφους (270 μ. ο Προφήτης Ηλίας στην Πάτμο, 210 μ. τα Δέντρα στο Αγαθονήσι), απέχουν από τον Πειραιά 163 μίλια η Πάτμος, 165 οι Λειψοί. Όλα τα νησιά συνδέονται ακτοπλοϊκά με τον Πειραιά και μεταξύ τους, καθώς και με Κάλυμνο, Λήμνο, Λέσβο, Σάμο, Χίο και το λιμάνι του Βόλου. Το καλοκαίρι, η Πάτμος συνδέεται και με τη Μύκονο

Σήμα της Πάτμου είναι το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στην κορφή του λόφου. Γύρω και κάτω από μοναστήρι απλώνεται ο παραδοσιακός οικισμός της **Χώ ρας**: Θυμίζει τόπο άλλης εποχής καθώς τα γραφικά δρομάκια και τα σπίτια εξακολουθούν ν' αποτελούν μέρος της άμυνας ενάντια σε κάθε εισβολή, ενώ εκκλησιές με ηλικία ως και πέντε αιώνες αλλά και μοναστήρια δημιουργούν εικόνα βυζαντινού περιβάλλοντος. Στην κατηφοριά, το Σπήλαιο του Ευαγγελιστή Ιωάννη, πραγματική αποκάλυψη για τον επισκέπτη, συμπληρώνει την ατμόσφαιρα της μυσταγωγίας.

Λιμάνι της Πάτμου είναι η **Σκάλα**, 4,5 χλμ. από τη Χώρα. Πλήττεται από συνωστισμό τα καλοκαίρια και τα εορταστικά πολυήμερα (Χριστούγεννα, Πάσχα, Δεκαπενταύγουστο) καθώς αποτελεί αναγκαίο σταθμό για τα κρουαζιερόπλοια. Διαθέτει αξιόλογο ξενοδοχειακό δυναμικό όπως και ο **Γροίκος** με τον κλειστό όρμο και τον «Βράχο της Καλλικατσούς» που προσελκύει την πλειονότητα των παραθεριστών. Ο μεσόγειος **Κάμπος** με την σε απόσταση αναπνοής μεγάλη και από τις καλύτερες παραλία συμπληρώνει τους οικισμούς του νησιού.

Τηλέφωνα Πάτμου: Λιμεναρχείο: 224.70.31.231. Αστυνομία: 224.70.31.303. Κέντρο Υγείας: 224.70.31.211. Ταξί: 224.70.31.225. Δημοτικό γραφείο τουρισμού: 224.70.31.666.

Η **ιστορία** της Πάτμου

Ο Ορέστης στην Πάτμο:

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Πάτμος, όπως και η Λέρος, ήταν δώρο του Δία στην κόρη του Άρτεμη, θεά του κυνηγιού και των νεαρών γυναικών. Η Άρτεμη λατρευόταν κατά την αρχαιότητα στο νησί και το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη χτίστηκε εκεί όπου βρισκόταν ο αρχαίος ναός. Πάτμος και Λέρος είναι τα δυο από τα Δωδεκάνησα που μετατράπηκαν σε τόπους εξορίας. Η Λέρος ως πρόσφατα. Η Πάτμος, πρώτη:

Απαλλαγμένοι από τον Αγαμέμνονα που δολοφόνησαν στο λουτρό του, ο σφετεριστής του θρόνου του Άργους, Αίγισθος, και η χήρα του βασιλιά, Κλυταιμνήστρα, μπορούσαν πια να χαρούν και το βασίλειο και τον έρωτά τους. Για επτά ολόκληρα χρόνια, κανένας δεν τους ενόχλησε. Στα οχτώ, γύρισε ο Ορέστης. Είχε φυγαδευτεί στη Φωκίδα δωδεκάχρονο παιδί όταν δολοφονήσανε τον πατέρα του Αγαμέμνονα κι ήταν πια εικοσάχρονο παλικάρι. Σκότωσε και τον Αίγισθο και τη μητέρα του Κλυταιμνήστρα. Οι τραγικοί ποιητές περιγράφουν με περίσσιο πάθος τα δεινά του, ώσπου να καθαριστεί από το διπλό φονικό και να πάρει τον θρόνο του βασιλείου. Κυνηγημένος από τις Ερινύες, βρέθηκε στην Πάτμο. Το «βεβαιώνει» και μια επιγραφή που σώζεται ως σήμερα στο Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Όταν τα νησιά πέρασαν στη ρωμαϊκή κατοχή, οι αυτοκράτορες τίμησαν την παράδοση, στέλνοντάς τους κάθε ανεπιθύμητο στη Ρώμη. Ανάμεσά τους και πολλούς χριστιανούς που βέβαια, έτσι γλίτωναν τα βασανιστήρια και την σταύρωση.

Ο αυτοκράτορας Τίτος Φλάβιος Δομιτιανός (51 – 96 μ.Χ.) διαδέχτηκε τον αδελφό του, Τίτο, το 81. Κατεδίωξε τους χριστιανούς και κυβέρνησε με σκληρότητα. Τον ίδιο καιρό, ο Ιωάννης, γιος του Ζεβεδαίου, δίδασκε στην περιοχή της μικρασιατικής Εφέσου. Ήταν ένας από τους Δώδεκα Αποστόλους, αγαπημένος μαθητής του Ιησού. Στα 91, οι άνθρωποι του Δομιτιανού τον συνέλαβαν και τον εξόρισαν στην Πάτμο. Η Δομιτία Λογγίνα είχε χωρίσει τον πρώτο της άνδρα για να παντρευτεί τον αυτοκράτορα, απέκτησε εραστή κάποιον χορευτή κι εκδιώχτηκε από την αυλή. Ανακλήθηκε με απαίτηση του λαού που ξεσηκώθηκε επειδή η Λογγίνα ήταν δημοφιλής εξαιτίας των αγαθοεργιών της. Η Λογγίνα οργάνωσε συνωμοσία που κατέληξε στη δολοφονία του Δομιτιανού. Ο Ιωάννης αφέθηκε ελεύθερος και συνέχισε τη διδασκαλία του στην Έφεσο, όπου και πέθανε γύρω στα 100 μ.Χ. Στο διάστημα της εξορίας του, κλεισμένος στο βαθύ και σκοτεινό Σπήλαιο της Πάτμου που φέρει το όνομά

του, έγραψε κατά την παράδοση την ζοφερή Αποκάλυψη.

Στα επόμενα χρόνια, η Πάτμος ερήμωσε. Τον ΙΑ' μ.Χ. αιώνα, η Βυζαντινή αυτοκρατορία κλυδωνιζόταν από εξεγέρσεις, στάσεις και εισβολές. Αυτοκράτορες της μιας χρήσης άλλαζαν κάθε χρόνο ή και κάθε μήνα. Στα 1081, η αριστοκρατική οικογένεια των Κομνηνών κατέλαβε την εξουσία με τον Αλέξιο Α' να παγιώνει την θέση του ως αυτοκράτορας και να σταθεροποιεί το κράτος. Ήταν χρόνια σκοτεινού μεσαίωνα. Ο μοναχός (όσιος) Χριστόδουλος Λατρινός έπεισε τον αυτοκράτορα ότι στον τόπο εξορίας του Ιωάννη, στην Πάτμο, έπρεπε να χτιστεί μοναστήρι προς τιμήν του. Στα 1088, ο Αλέξιος εξέδωσε το χρυσόβουλο, το οποίο επέτρεπε στον Χριστόδουλο να ιδρύσει το μοναστήρι (βλέπε και ιστορία της Λέρου).

Πνευματικό Κέντρο του Ελληνισμού:

Η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου κτίστηκε στην κορφή λόφου με τις προδιαγραφές κάστρου. Ο ναός της Άρτεμης, που βρισκόταν στην ίδια θέση, ξηλώθηκε και τα μάρμαρά της χρησιμοποιήθηκαν στο κτίσιμο του μοναστηριού που έχει ισχυρές οχυρώσεις και επάλξεις για την άμυνα εναντίον του όποιου εχθρού. Με τον καιρό, εξελίχθηκε σε σπουδαίο πνευματικό κέντρο του Ελληνισμού και έγινε έδρα πατριαρχικού έξαρχου με τον ηγούμενο να αναφέρεται στην Κωνσταντινούπολη. Η βιβλιοθήκη της Μονής έφτασε να γίνει ξακουστή για το περιεχόμενό της. Ανάμεσα στα άλλα, υπάρχουν εκεί 33 φύλλα του «πορφυρού κώδικα» με αποσπάσματα του ΣΤ' αιώνα από το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, 247 φύλλα από το Βιβλίο του Ιώβ του Η' αιώνα, καθώς και το κτητορικό έγγραφο του 1088.

Το μοναστήρι απέκτησε εξαιρετικά προνόμια με αυτοδιοίκηση που ούτε Βενετσιάνοι (1207 – 1537) ούτε Τούρκοι (1537 – 1912) κατάργησαν. Περιορίστηκαν μόνο να εισπράττουν χαράτσι.

Στα 1669, ο Κωνσταντινουπολίτης ομογενής Μανωλάκης Καστοριανός έφτασε στην Πάτμο και ίδρυσε την Πατμιάδα Σχολή, στον χώρο του Σπηλαίου του Ευαγγελιστή Ιωάννη. Στα 1713, η Σχολή είχε αναδειχθεί σε μεγάλο πνευματικό κέντρο. Στα 1799, μεταρρυθμίστηκε σε Κοινή του Γένους Σχολή. Λειτούργησε ως τα 1912, όταν το νησί πέρασε στους Ιταλούς.

Σήμερα, είναι Εκκλησιαστική Σχολή και ένα από τα αξιοθέατα του νησιού.

Στα 1772, γεννήθηκε στην Πάτμο ο Εμμανουήλ Ξάνθος. Ταξίδεψε έμπορος στην Τεργέστη, την Λευκάδα, την Κωνσταντινούπολη και την Οδησσό και μυήθηκε στον τεκτονισμό. Στα 1814, συναντήθηκε με τους Νικόλαο Σκουφά και Αθανάσιο Τσακάλωφ. Στις 14 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου, ίδρυσαν την Φιλική Εταιρεία που έθεσε τα θεμέλια για την επανάσταση του 1821. Ο Εμμανουήλ Ξάνθος συναντήθηκε (1820) πρώτα με τον Ιωάννη Καποδίστρια κι έπειτα με τον Αλέξανδρο Υψηλάντη και τους ζήτησε να μπουν επικεφαλής του Αγώνα. Ευτύχησε να δει την Ελλάδα ελεύθερη και πέθανε πάμπτωχος το 1848 στην Αθήνα. Η Ελλάδα τον κήδεψε με τιμές στρατηγού εν ενεργεία. Το σπίτι του στη Χώρα, αποτελεί ένα από τα αξιοθέατα του.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 20.10.2009)